

Kahe metsavenna võitlusteelt

Raudteeliini õhkulaskmisest Kabala ja Vaeküla vahel. — Oma jalgade ette visatud granaat päästis elu. — Sõber langes sõpra aidates

Mittise südiduse ning visadusega Virumaa talupidajad pidasid aasta eest võitlust kommunistide jõukude vastu, sellest saame järjekordselt kokkua pildi alijärgnevast kirjutisest. Käsitlenne siin vaid kahe talupidaja isiklikke elamusi ja võitlusi, kellel oma koodumaa heaks võideldes tuli elada üle mõndagi harukorset ning kes teiste eest julgeit välja astudes panid kõrgvalt oma elu kaalule.

Kuna peale sõja puhkemist bolševikud hakkasid Eestist raudteel vedama välja igasugust hinnalisemat kaupa, tehaste sisse-seadeid jne. ning nendele vooridele peagi seltsisid talupidajailt kokkuriisunud hobuste rongid, siis ei suutnud paljud eestlased seda päise päeva ajal rõõvimist enam rahulikult pealt vaadata. Ühel kui teisel pool astuti selle tõkestamiseks mõningaidki samme, vee-retati ette kõiki võimalikke takistusi ja püüti bolševike röövmisaktsiooni aeglustada.

Möödunud aasta pühapäeval, 13. juuli õhtul sõitsid kaks metsavenna, nimelt K. L. Mõdrikust ja L. H. Pajustist jalgratastega Sämi raudteesilla poole. Nendel oli kavatus täiesti iseseisva algatusena

lasta õhku Sämi raudteesild Kabala ja Vaeküla jaamade vahel, et seega tõkestada väärtuste väljavedamist Eestist.

Mehed olid oma kavatsuse teostamiseks hankinud paar puuda lõhkeainet, mis oli aetatud kahte õhukindlasse kotti ning varustatud süütenööriaga.

Sämi raudteesillaga lähemalt tutvudes tuli meestel aga oma esialgsest mõttest loobuda, kuna sanias läheduses asus siilavahi maja, mis plahvatusel oleks kokku varisenud ja seega süütuud inimohvreid nõudnud. Sammuti siis edasi Rakvere poole Konna metsa vahele, kus kaevati mõlemad laadungid roobaste alla. Ka oli Vaeküla poolt peatselt rongi oodata ning mehed arvestasid nüüd ka ühe rongi kraavilaskmisega. Vähemast aga siiski ei juhtunud, kuna üks raudteele seadud valvureist oli meeste sala-

pärast toimingut pealt näinud ja rongi eme peatas.

Süütenööri süütamise järele eemaldu sid mehed sündmuskohalt ning peagi käis plahvatus, mis kostis kümnete kilomeetrite kaugusele. Kogu raudtee lendas pikas ulatuses ristuks ja pilbasteks ning purunesid ka kahel pool teed asunud telefoni- ja telegraafitraadid.

Nüüd oli kahe mehe isiklik algatus kandnud oma vilja, kuna bolševike raudteehendus Tallinna—Narva vahel katkes seetõttu kuni esmaspäeva õhtuni, milliseks ajaks raudtee jällegi korda seati,

Lähematesse raudteejaamadesse kogunes aga sedavõrd rohkesti läbipääsu ootavaid ronge, et see siinse raudteeliiklemise tükiks ajaks korrapärasest plaanist välja lülitas ja suurt segadust tekitas.

Kuna esimene ettevõte igati õnnestunud oli, siis tehti peagi teiseaga algust. Juba järgmisel ööl läksid K. L. ja L. H. antennitraadiga varustatuna Rakvere ja Vaeküla vahele raudteeliinile, kus ühendasid Kunda kõrgepingeliini raudtee telefoni- ja telegraafiliinidega, lootes sel teel hävitada ja purustada kõik bolševike raudtee sidepidamise aparaadid. Kahjuks oli aga Kunda jõuajamisel ajal oma tegevuse katkestanud, nii et see üritus soovitud tulemusi ei andnud.

Kahe metsavenna võitlustee bargnes aga nüüd pidevalt edasi. K. L. andis seejärele Mõdrikus oma küla kutsealustele noortele käsu kätte, et neist keegi punaarmee teenistusse ei läheks, ja kogus noormeheid oma juurde talu. Ühe venelasest spiooni tõttu sai aga see asjaolu punastele võinumeestele teatavaks ja selle tagajärjeks oli haarang K. L. talule. K. L. jõudis ise küll õigeaegselt hoiatatuks metsa põgeneda, kuid tema talust jäi röövljõukude lahkunise järele vaid neli seina püsti.

Bolševikel oli peale talu tühjaksriisumist kindel kavatus seda ka süüdata ja selleks

tõi Rägavere rajooni miilitsionäär Kallaste kohalikust kauplusest 10 kg petrooleumigi kohale. Tuli tehti algul taluhoonete vahele õuele, kuid siis selgus, et tuule suuna tõttu langevad tuleroaks ka naaberjalud. Siin olid bolševikud millegipärast sedavõrd mõistlikud, et jätsid talu sel korral süttamata ja tegid siis kohalikele miilitsionäärile ülesandeks, et see talu peale tuule pööramist süütaks. Kahtlemata oleks viimane seda teinudki, kui ta eluküünal poleks mitte varem sama kahe metsavenna kuulide läbi kustunud.

Nimelt kohtasid metsavennad K. L. ja L. H. oma kodunurga miilitsionääriga Rägavere vallamaja lähedal, kus neil kohe tulevahetus tekkis. Miilitsionäär tulistas metsavendidele niihästi püssist kui ka püstolist, metsavend aga oma ajast ja arust läinud tuluriistadest, kuid tulevahetuse tulemusena jäi miilitsionäär surinuna teekraavi lamama, metsavennad aga jätsid kahe uue laske-riista ja taskumõõnaga tervetena sündmuspaigalt.

Edasistel päevadel löid need kaks metsavenda lähemad sõidad Kulina Puka asunud suure metsavendade laagriga ning hakkasid nüüd teevõtteks, kes juhtisid sinna laagrisse hulga punaseid eest pakku läinud kodanikke. Nii jäidi nende poolt Kulina Puka laagrisse Koeravere metsast 35, Saueaugu metsast 33, Mõdrikuist 6, Rakverest 5 meest jne. Need läid kõik retked, kus tuli olla oma elu ohveidamiseks valmis ja tügel sellisel teekonnal kaotaski L. H. oma venna.

See oli 31. juuli õhtul. K. L., L. H. ja tema vend Ülo H. tulid parajasti Kulina metsavendade laagrist, et viia uusi mehi Mõdrikuist ja Pajustist. Jõuti õhtul kella 11 ajal Saueaugu külavahelisele ristteele, kus L. H. pööras Mõdriku teele, teised kaks aga suundusid Pajusti poole.

Vaevalt olid viimased saanud sadakond meetrit jalgratastel edasi liikuda, kui üks punaar-meelane teel hüppas ja mehi seisma käskis.

Kuna mõlema mehe vahel oli tükk maad, siis piiras kumbagi meest peale peatumist kuni viieteistkümne meheline punaväelaste salk laskevõlvis püssidega ümber.

— Kas relvi on? Kust tulete? Kes olete?

Kas lubad on kaasas? — sadas nüüd K. L.-ile küsimusi.

Lubasid aga mingeid polnud ja relva eitamist punakomandör ei uskunud, vaid hakkas K. L. taskuid läbi otsima. Paremast kuuetsakust tõi läbiotsija välja riidesse mässitud kimbu püstolipadruneid ja nüüd libises ta käsi kuue põuetaskusse, kust leidis eest püstolipära. See kolutas juba komandöri, nii et ta metsavennal käskis kiiruga käed üles tõsta ja lubas samas ka ise käes olevast püstolist tulistada.

Nüüd, kus oli ilume, et mahalaskmine igal juhul järgneb, otsustas metsavend K. L. mitte üksinda surra, vaid ka rea punaseid enesega teise ilma kaasa viia. Veel enne, kui punakomandör oleks jõudnud põuetaskus asunud saksa täpsuslake püstolit välja tõmmata,

haaras ta vasakus kuuetsakus asunud käsigranaadi, süütas selle ja heitis enese ning läbiotsijate vahele jalgade ette.

Seepeale ei osanud ümber seisnud kümme-kolme punaväelast muud teha, kui just kui käsu peale kostis nende suust korraga kolmekordne vene sõimusõna.

Nüüd, kuna granaadi lõhkemiseni oli veel paar silmapilku aega, otsustas K. L. teha veel viimast katsed enese elu päästmiseks. Ta tegi hüppe eemale, kuid komisitas ja kukkus teele maha. Samas aga tühjendas ka iga punasõdur tema pihta kuuli, kuid teelt tuiskas vaid ülespaisatud mulda suud-sil-mad täis. Juba järgmisel hetkel oli aga K. L. jälle jalul, hüppas tugeva ja suurekasvulise mehana otse tihedalt oma ümber seisnud punaarneelaste peale, paiskas need laiali, surus kõrvale ühe püssitoru, kust parajasti väljunud kuul teda küljest riivas ja lasketuli rõvaid kõrvetas, ja juba ta oli 3—4 sammu teest eemal. Nüüd käis ka granaadikärgatus ning teel seisnud punaväelased varisesid kes surinuna, kes haavatuna kokku.

Järgnes põgenemine oma elu hinnaga.

Kümne sammu kaugusele jõudnult tabas metsavenda järelelastud kuul vasakust puusast.

Kuldkimine, jälle üles ja edasi. Juba nüüd pöösad, siia lendas käsigranaate järele, need ei tabanud ja põgenemine läks edasi. Nüüd tahtis K. L. tulistada vastu omastki

püstolist, kuid seda taskust välja võttes selgus, et punase kuul oli selle taskus purustanud. Nii oli siis püstolgi elupäästjaks eaanud

Samal ajal, kui K. L. granaadi heitis, seisis Ülo H. saanud punaväelastest ümberpiiratuna ning temagi otsustas oma elu kallilt müüa. Ta haaras taskust püstoli ja tulistas kaht oma ees asunud punaväelast, kes koidu varisesid. Siis lõpetas punasõdurite kuulid ta elu ja ta leiti hiljem teelt purustatud kolbaga. Bolševikud kaotasid sellel kokkupõrkel aga vähemalt 10 meest.

Ülo H. vend L. tuli aga seega teistele appi, et tulistas eemalt punasõdureid, haavates nendest mõndagi meest. Sealst läks tema Roostoja metsavendade laagrisse, kus oma venna elu eest kätte tasudes tegi kaasa selle laagri suuremad lahingud.

K. L., kannatades rohkem oma sõbra Ülo H. langemise kui valude tõttu, jatkas aga haavatuna oma põgumist mööda metsa. Rohke verekaotuse tõttu suutis ta peagi vaid põlvili roomates edasi minna, kuni jõudis umbes 3 km eemal asuvasse tuttavasse talu. Siin valmistati talle eesriietest sidemed ning haavata heitis puhkama. Juba hommikul olid aga järgijad kohal, kuid millegipärast talu sisse läbi ei otsitud. Nüüd sõidutati haavatut Mustajärve soosse, kus ta lamas üksinda paar päeva, kuna talust teda sõjaja sõnemas ja toitasid häält. Sealst edasi toimetati ta Rägavere meisa meeste laagrisse Voore küla juurde, kus ta juba sedavõrd paranes, et astus iseseisvalt teele Roostoja suurlaagri poole, lootes seal tugevama relvajõu kaitses all lõplikult paraneda.

Selleigi teekonnal oli ta kahel korral langenud punasõdurite kätte. Kord õnnest üh küünis magades kuulid ta venelasi lähenevat. Juba käsutati teda jällegi seisuma, kuid läbi jõe joostes suutis ta peita ennast pöösasse, nii et punaväelased temast mööda tormasid. Teist porda üllatasid punased teda Männikvälja metsas, kus ta kannatlikul oma teevõtmist puhkas. Siiski suutis ta eluga pääseda ning jõudis lõpuks suure metavendade laagrisse, kus ta Saku vägede tulekuul ennast varjas ja siis ka lõplikult paranes.

Need mehed koos tuhakate teel ja kivid ja kannavad tulevikuski edasi. Need kangelaslikku vahuu.